

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
проф. МIRONЮК І.С.
2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 2.11. КОРЕКЦІЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітня програма: Олігофренопедагогіка, логопедія. Здоров'я людини

Статус дисципліни: вибіркова

Мова навчання: українська

Ужгород, 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Корекція розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями» для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта (Освітня програма «Олігофренопедагогіка, логопедія. Здоров'я людини». ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021. 24 с.

Розробник: асистент кафедри фізичної реабілітації, доктор педагогічних наук Стеблюк Світлана Василівна.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри фізичної реабілітації Протокол від «30» червня 2021 року № 12

Завідувач кафедри фізичної реабілітації Філак Я.Ф. доц. Філак Я.Ф.

(підпис) (прізвище та ініціали)

«30» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол від «30» червня 2021 року № 10

Голова науково-методичної комісії Філак Ф.Г. (Філак Ф.Г.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Стеблюк С.В., 2021

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
	Спеціальність: 6.016 Спеціальна освіта		
Модулів – 1	Освітня програма: Олігофренопедагогіка, логопедія. Здоров'я людини	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин 90		6-й	
Кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 3	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		6 год.	
		Практичні, семінарські	
		год.	
		Лабораторні	
		30 год.	год.
		Самостійна робота	
54 год.			
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36:54

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Корекція розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями» побудована з урахуванням змісту Освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю 6.016 Спеціальна освіта. Дисципліна спрямована на оволодіння майбутніми фахівцями ґрунтовних знань щодо теоретичних й методичних засад розвитку мовлення дітей із інтелектуальними порушеннями. Зміст навчальної дисципліни реалізується через лекційні та лабораторні заняття, самостійної роботи.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань та уявлень про різноманітність проявів інтелектуальних порушень у дітей, їхні клініко-психологічні особливості, методи корекції мовлення та надання педагогічно-корекційної допомоги, базуючись на сучасних підходах до навчання і виховання дітей в умовах інклюзивного навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є забезпечити засвоєння здобувачами освіти теоретично і методично значущих питань, що визначають особливості розвитку мовлення дитини; розкрити специфіку становлення комунікативної діяльності у осіб з інтелектуальними порушеннями; дати студентам теоретичні знання щодо змісту і засобів формування усного і писемного мовлення у осіб з особливими потребами; сформувати практичні вміння і навички щодо різних видів комунікативної діяльності дітей інтелектуальними порушеннями; розкрити методи і прийоми розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями в залежності від їх індивідуальних особливостей.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни формуються складові професійної компетентності:

– Здатність розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційній, навчально-виховній, навчально-реабілітаційній роботі), що

передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (Інтегральна).

Здатність вчитися і оволодівати: сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з особливими освітніми потребами; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти тощо (ЗК 1).

Здатність до виконання власних професійно-функціональних обов'язків; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність під час освітньої та професійної діяльності; повагу і підтримку різноманіття учнів як ресурсу освіти (ЗК 4).

Здатність діяти на основі принципів і норм етики, етичних та етикетних правил; дотримуватися принципів педагогічної етики (професійної етики вчителя-дефектолога) у власній повсякденній і професійній діяльності (ЗК 5).

Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення корекційно-педагогічних і навчально-реабілітаційних ситуацій і конфліктів. Здатність працювати в мультидисциплінарній команді відповідально та автономно, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності (ЗК 6).

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; володіння необхідним лексичним мінімумом іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності. Вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію (ЗК 7).

Здатність відповідати за результати своєї професійної діяльності (ЗК 8).

Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій (ЗК 12).

Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з

інтелектуальними, мовленнєвими або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні та/або мовленнєві (ФК 1).

Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти, зокрема освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями, мовленнєвими або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні (ФК 2).

Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань щодо навчання дітей з психофізичними порушеннями; вміння відбирати і систематизувати корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби корекційного навчання і виховання, реабілітації; здатність визначати мету та завдання на кожному етапі корекційно-виховної роботи; визначати лінії співпраці з сім'єю (ФК 3).

Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей особи; вміння планувати, організовувати і результативно здійснювати корекційно-педагогічний процес у дошкільних навчальних закладах та загальноосвітніх навчальних закладах із спеціальним та інклюзивним навчанням; прогнозувати результати корекційного і навчально-виховного процесу як окремого учня, так і класу (групи) (ФК 5).

Здатність до застосування професійних медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційно-розвивального, навчально-реабілітаційного процесу відповідної освітньої галузі. Здатність визначати структуру порушення; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості дітей з інтелектуальними та/або мовленнєвими порушеннями; здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку цих категорій дітей (ФК 6).

Здатність реалізовувати ефективні корекційно-навчальні технології у роботі з дітьми та підлітками з інтелектуальними, мовленнєвими та комплексними

порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні; доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення (ФК 7).

Здатність оцінити сильні та слабкі сторони розвитку дитини з порушеннями інтелекту, мовлення, комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні та/або мовленнєві, потенційні можливості розвитку різних сторін особистості дітей з такими порушеннями (ФК 8).

Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання інтелектуальних, мовленнєвих порушень, затримки психічного розвитку, розладів спектру аутизму, комплексних порушень психофізичного розвитку, в структурі яких є інтелектуальні та/або мовленнєві у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності (ФК 9).

Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з інтелектуальними, мовленнєвими або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку (ФК 12).

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку (ФК 16).

3.ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Корекція розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями» є опанування таких навчальних дисциплін Освітньо-професійної програми (ОПП):

ОК 1.1 Ділова українська мова

ОК 1.4 Педагогіка з історією педагогіки

ОК 1.9 Психологія

ОК 2.4 Клініка інтелектуальних порушень

ОК 2.11. Спецметодика дошкільного виховання

ОК 2.12. Спецметодика початкового навчання

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до Освітньо-професійної програми «Олігофренопедагогіка, логопедія. Здоров'я людини» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Володіє знаннями етіології виникнення порушень психічного та/або фізичного розвитку; знаннями онтогенезу/дизонтогенезу розвитку (пізнавального, психічного, мовленнєвого); знаннями структури порушень, здійснення компенсаторних механізмів; знаннями класифікацій порушень психофізичного розвитку.	<i>ПРН 02</i>
Володіє знаннями про сучасні методики і освітні технології забезпечення якості оволодіння навчальними досягненнями учнями з інтелектуальними, мовленнєвими порушеннями.	<i>ПРН 03</i>
Володіє фаховими медико-біологічними та психологічними знаннями, які є теоретичними основами побудови змісту навчально-виховного та корекційно-розвиткового процесу для дітей з особливими освітніми потребами.	<i>ПРН 04</i>
Володіє теорією і методикою корекційно-розвивальної (виховної, навчальної) роботи з дітьми з інтелектуальними та/або мовленнєвими порушеннями різного віку (дошкільного, шкільного). Розуміє принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	<i>ПРН 08</i>
Володіє методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями інтелекту, мовлення, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	<i>ПРН 09</i>
Володіє знаннями про особливості розвитку дітей з легкими, помірними та тяжкими інтелектуальними порушеннями, порушеннями мовлення, розладами спектру аутизму та комплексними порушеннями, організації корекційно-педагогічної роботи,	<i>ПРН 10</i>

спрямованої на їх соціалізацію.	
Здатний здійснювати спостереження за дітьми з інтелектуальними, мовленнєвими та комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні та/або мовленнєві, планувати та проводити з ними корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.	<i>ПРН 14</i>
Здатний сприяти соціальній адаптації дітей з особливими освітніми потребами, в структурі яких є порушеннями інтелекту, мовлення; готувати їх до суспільної та виробничої діяльності. Здатний здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів з інтелектуальними порушеннями, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.	<i>ПРН 15</i>
Здатний використовувати сучасні технічні засоби навчання і виховання дітей з інтелектуальними або комплексними порушеннями, в структурі яких є інтелектуальні та/або мовленнєві, комп'ютерні програми тощо.	<i>ПРН 19</i>
Здатний співпрацювати з батьками дітей з особливими освітніми потребами, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, фізичними терапевтами, вчителями, вихователями).	<i>ПРН 20</i>
Здатний забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів як з типовим розвитком, так і учнів з особливими освітніми потребами у навчально-виховному, корекційному процесі та позаурочній діяльності.	<i>ПРН 22</i>
Вміє дотримуватися у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва.	<i>ПРН 23</i>
Володіє культурою спілкування, його формами, способами, вербальними та невербальними засобами. Вільно спілкується державною та іноземною мовою у професійному середовищі, володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом.	<i>ПРН 24</i>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

– письмові роботи (складання тез лекцій, написання рефератів; квазіпрофесійні завдання, ситуативні вправи; анкетування й тестування за різними методиками наукових досліджень, виконання проєктів);

– усні відповіді (дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи, експрес-опитування);

– залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: письмові роботи, усні відповіді. Форма модульного контролю: письмова – завдання теоретичного та практичного спрямування. Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю, письмового тестування та відповідей на 2 теоретичні питання (табл. 5.2, 5.3).

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 1)

Поточне оцінювання лабораторних занять та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
Лаб 1	Лаб 2	Лаб 3	Лаб 4	Лаб 5	Лаб 6	Лаб 7	40	100
9	9	9	9	9	9	6		

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання (модуль 2)

Поточне оцінювання лабораторних занять та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
Лаб 9	Лаб 10	Лаб 11	Лаб 12	Лаб 13	Лаб 14	40	100
10	10	10	10	10	10		

Критерії модульного поточного оцінювання для денної форми навчання

Модульне поточне оцінювання проводиться під час лабораторних занять. Кількість балів виставляється інтегровано за роботу на лабораторних заняттях та виконання самостійної роботи і включає: виконання письмових робіт (складання тез лекцій, написання рефератів; квазіпрофесійні завдання, ситуативні вправи; анкетування й тестування за різними методиками наукових досліджень, виконання проєктів); усні відповіді (дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи, експрес-опитування).

Загальна кількість балів модульного поточного оцінювання – 100 (таблиця 5.4)

Таблиця 5.4. Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни для здобувачів освіти денної форми навчання

Показники	Загальна к-ст балів
Змістовий модульний контроль № 1, 2	
Оцінювання роботи на лабораторних заняттях, інтегроване з самостійною роботою студента: – виконання письмових робіт (складання тез лекцій, написання рефератів; квазіпрофесійні завдання, вправи ситуативні вправи; анкетування й	

тестування за різними методиками наукового досліджень, виконання проектів). – усні відповіді (дискусія з наукової проблеми, виступи, інформаційні повідомлення, відповіді на питання та доповнення, опрацювання питань самостійної роботи, експрес-опитування).	60
– модульна контрольна робота. Максимальна к-сть балів – 40	40
Разом	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи для здобувачів освіти

Модульна контрольна робота оцінюється в 40 балів та складається із завдань теоретичного та практичного спрямування. Кількість варіантів завдань відповідає кількості студентів групи. Теоретична частина включає 2 питання. Кожне теоретичне питання оцінюється від 1 до 10 балів. Практичні завдання оцінюються у 10 балів.

Критерії оцінювання: правильність відповіді, повнота висвітлення змісту питання, аргументація відповіді, знання методів, орієнтування у ключових поняттях; логічне, послідовне викладення думок, узагальнення, підбиття підсумків; дотримання норм культури писемного мовлення, наукового стилю викладу думок.

Таким чином максимальна оцінка студента за модульну контрольну роботу – 40 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 60 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю для денної та заочної форми навчання

Підсумковий модульний контроль включає наступний вид контролю: залік. Залік є заключним підсумковим модульним контролем. До заліку допускаються тільки ті студенти, які отримали 60 балів і більше за підсумками змістового модуля. Студенти, в яких оцінки за підсумками змістового модуля є не меншими за 60 балів, можуть не приймати участі в заліковому контролі, але за бажанням вони можуть покращити свої бали, прийнявши участь в заліку. Під час заліку даються письмові відповіді на 2 теоретичних питання, по 50 балів за кожне запитання. Максимальна оцінка складає 100 балів.

Критерії оцінювання усних відповідей заліку:

«зараховано» (90-100 балів, А) заслугоує студент, який всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

«зараховано» (82-89 балів, В) – заслугоує студент, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

«зараховано» (74-81 бал, С) заслугоує студент, який в загальному роботу виконав, але відповідає з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

«зараховано» (64-73 бали, D) – заслугоує студент, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

«зараховано» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

«незараховано» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

«незараховано» (35 балів, F) – виставляється студенту, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності без повторного вивчення дисципліни.

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку. При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія та практика корекційної роботи з розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями

Тема 1. Теоретичні засади дослідження мовленнєвої діяльності у дітей з інтелектуальними порушеннями

Поняття про мову та мовлення. Мовленнєва діяльність при типовому розвитку та інтелектуальних порушеннях. Мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями як медико-психолого-педагогічна проблема. Ретроспектива вивчення порушень мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями. Концепція Нової української школи щодо навчання учнів у інклюзивних класах. Типові освітні програми про навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Сучасні підходи до навчання, виховання та мовленнєвого розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями (аналіз Типових освітніх програм, програм з

корекційно-розвиткової роботи для дітей з інтелектуальними порушеннями, дослідження вчених за фаховими статтями та Інтернет-джерелами). Залежність змісту та методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального порушення, якісних особливостей структури порушення, клінічного діагнозу, віку дітей.

Організація корекційної роботи з розвитку мовлення з дітьми з інтелектуальними порушеннями у різних типах закладів. Організація корекційної роботи зі школярами з інтелектуальними порушеннями (дослідження студентів).

Тема 2. Диференціація мовленнєвих розладів при інтелектуальних порушеннях

Особливості мовленнєвого розвитку у дітей з інтелектуальними порушеннями. Механізми порушення мовленнєвого розвитку. Особливості словникового запасу у дітей з олігофренією.

Сформованість понятійної відповідності слова у дітей з особливими освітніми потребами. Порушення на рівні граматичної системи мови та звуковимови.

Аналіз статей фахових видань України щодо методів корекції мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями. Порушення на рівні граматичної системи мови та звуковимови.

Тема 3. Педагогічні засади формування мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку

Реалізація індивідуального та диференційованого підходу в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Педагогічна технологія процесу формування та корекції мовленнєвої діяльності. Програмно-методичне забезпечення процесу формування та корекції мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними порушеннями.

Забезпечення індивідуального підходу в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Методи та прийоми розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями.

Методичне забезпечення процесу формування та корекції мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями.

Змістовий модуль 2. Система формування та корекції мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними порушеннями

Тема 4. Формування звукової сторони мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Формування лексичної та граматичної компетентності

Значення та місце роботи з формування вимовних навичок в системі спеціального навчання рідної мови. Характеристика вимовної сторони мовлення учнів. Напрями корекційної роботи з формування вимови у дітей з інтелектуальними порушеннями. Формування лексичної та граматичної компетентності.

Добірка вправ з формування вимови у дітей з інтелектуальними порушеннями. Добірка вправ з формування лексичної та граматичної компетентності.

Організація та методика проведення корекційних вправ з формування звукової сторони мовлення у дітей.

Тема 5. Розвиток діалогічного та монологічного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями

Поняття про діалогічне та монологічне мовлення. Рівні розвитку зв'язного мовлення. Вправи на розвиток зв'язного мовлення (лексичні, вимовні, речення, текст). Текстотворчий рівень з розвитку зв'язного мовлення.

Система вправ на розвиток монологічного мовлення. Система вправ на розвиток діалогічного мовлення. Добірка вправ на розвиток зв'язного мовлення.

Аналіз статей фахових видань України щодо специфіки роботи з дітьми з певними порушеннями.

Тема 6. Характеристика писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями

Писемне мовлення, його особливості для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Вікова характеристика формування писемного мовлення. Поняття дисграфія, дислексія, дизорфографія, корекційні вправи для їх виправлення.

Корекційні вправи з читання та письма для дітей з інтелектуальними порушеннями. Методи та прийоми подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів.

Корекційна робота з подолання морфологічних та синтаксичних помилок у дітей.

6.2. Структура навчальної дисципліни

1	денна форма						заочна форма					
	усього го	у тому числі					усього го	у тому числі				
		л	лаб	п	с.р.	і.р.		л	п	л	с.р.	
2	3	4	5	6		8	9	10	11	12		
Змістовий модуль 1. Теорія та практика корекційної роботи з розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями												
Тема 1. Теоретичні засади дослідження мовленнєвої діяльності у дітей з інтелектуальними порушеннями	12	2	4		6							
Тема 2. Диференціація мовленнєвих розладів при інтелектуальних порушеннях	14		6		8							
Тема 3. Педагогічні засади формування мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку	14	2	4		8							
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 1	6		2		4							
Разом за змістовим модулем 1	46	4	16		26							

Змістовий модуль 2. Система формування та корекції мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними порушеннями

Тема 4. Формування звукової сторони мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями	12	2	4	6							
Тема 5. Розвиток діалогічного та монологічного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями	14		4	10							
Тема 6. Характеристика писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями	12		4	8							
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 2	6		2	4							
Разом за змістовим модулем 2	44	2	14	28							
Усього годин	90	6	30	54							

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1			
1.	Сучасні підходи до навчання, виховання та мовленнєвого розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями (аналіз Типових освітніх програм, програм з корекційно-розвиткової роботи для дітей з інтелектуальними порушеннями, дослідження вчених за фаховими статтями та Інтернет-джерелами)	2	

2.	Залежність змісту та методики корекційної роботи від ступеня та виду інтелектуального порушення, якісних особливостей структури порушення, клінічного діагнозу, віку дітей	2	
3.	Сформованість понятійної відповідності слова у дітей з особливими освітніми потребами	2	
4.	Порушення на рівні граматичної системи мови та звуковимови	4	
5.	Забезпечення індивідуального підходу в роботі дітьми з інтелектуальними порушеннями	2	
6.	Методи та прийоми розвитку мовлення дітей інтелектуальними порушеннями	2	
7.	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 1	16	
Змістовий модуль 2			
8.	Добірка вправ з формування вимови у дітей інтелектуальними порушеннями	2	
9.	Добірка вправ з формування лексичної та граматичної компетентності	2	
10.	Система вправ на розвиток монологічного мовлення	2	
11.	Система вправ на розвиток діалогічного мовлення. Добірка вправ на розвиток зв'язного мовлення	2	
12.	Корекційні вправи з читання та письма для дітей інтелектуальними порушеннями	2	
13.	Методи та прийоми подолання графічних та оптико-просторових помилок у письмі молодших школярів	2	
14.	Модульна контрольна робота	2	
	Разом за змістовим модулем 2	14	
	Всього	30	

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Форма навчання	
	денна	заочна
Змістовий модуль 1		
Тема 1. Теоретичні засади дослідження мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями Організація корекційної роботи з розвитку мовлення з дітьми з інтелектуальними порушеннями у різних типах закладів. Організація корекційної роботи зі школярами з інтелектуальними порушеннями (дослідження студентів)	6	
Тема 2. Диференціація мовленнєвих розладів при інтелектуальних порушеннях Аналіз статей фахових видань України щодо методів корекції мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями. Порушення на рівні граматичної системи мови та звуковимови	8	
Тема 3. Педагогічні засади формування мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями молодшого шкільного віку Методичне забезпечення процесу формування та корекції мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями	8	
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 1	4	
Разом за змістовим модулем 1	26	
Змістовий модуль 2		
Тема 4. Формування звукової сторони мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями Організація та методика проведення корекційних вправ з формування звукової сторони мовлення у дітей	6	
Тема 5. Розвиток діалогічного та монологічного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями Аналіз статей фахових видань України щодо специфіки роботи з дітьми певними порушеннями	10	
Тема 6. Характеристика писемного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями Корекційна робота з подолання морфологічних та синтаксичних помилок у дітей	8	
Узагальнення матеріалу Модульна контрольна робота 2	4	
Разом за змістовим модулем 2	28	
Всього	54	

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: мультимедійний комплекс, гаджети.

Програмне забезпечення: робоча програма навчальної дисципліни; навчально-методичні матеріали на сайті електронного навчання Moodle; презентації програмового матеріалу.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

Словесні – бесіда, розповідь, пояснення, диспут; наочні – демонстрація, візуалізація; практичні – вправи, практична робота, метод кейсів, квазіпрофесійні завдання; за логікою викладу – індукція, дедукція; за рівнем пізнавальної активності – проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі; інтерактивні.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Базима Н. В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Київ: Літера ЛТД, 2019. 144 с.
2. Бондар В. І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці: навч. пос. К.: Наш час, 2005. 176 с.
3. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі. Кам.-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.
4. Гладких Н. Методи роботи з дітьми, які мають інтелектуальні порушення. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-z-ditmy-z-intelektualnymy-porushennya-metody-ta-porady-2/>

5. Голуб Н. М. Дидактичний матеріал з корекції та розвитку писемного мовлення учнів молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. Ч. 1. Вид. 1-е. 384 с.
6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 249 с.
7. Корольчук М. С. Психодіагностика: навчальний посібник. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. 400 с.
8. Логопедія. Підручник / за ред. М. К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 376 с.
9. Миронова С. П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.
10. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
11. Перспективне планування роботи з корекції психофізичного розвитку дитини. Методичний посібник. Уклад. Коршенко Н. І. Жовті води, 2020. 85 с.
12. Типова освітня програма для учнів 2-го класу з порушеннями інтелектуального розвитку. Затверджено. Наказ Міністерства освіти і науки України 02.07.2019 № 917. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0917729-19#Text>

Допоміжна література

13. Арендарук А. О. Проблеми загального недорозвинення мовлення у дітей. URL: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2011/Medecine/7_86151.doc.htm.
14. Белова О. Б. Особливості розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. Медична освіта, 2021. (1), 5–10.
15. Боряк О. В. Характеристика структури мовленнєвого дефекту у дітей з вадами інтелектуального розвитку. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2013. № 24. С. 34–38.

16. Гаврилова Н. С. Класифікація порушень артикуляційної моторики. Актуальні питання корекційної освіти. 2016. Випуск № 7. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/44/41.pdf>.

17. Геращенко С. І., Тарасевич А. О. Організаційні аспекти роботи логопеда з батьками, які виховують розумово відсталу дитину. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2015. № 26. С. 58–73.

18. Гопіченко О. М., Пінчук Ю. В. Про походження деяких помилок писемного мовлення на заміну літер. Діти з обмеженими фізичними та розумовими можливостями в системі корекційного навчання і виховання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 1997. С. 117–118.

19. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями розумового розвитку: навчально-методичний посібник / О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч та ін.; за ред.: О. В. Чеботарьової, І. В. Гладченко. К.: ІСП НАПН України, 2016. 81 с.

20. Кузьмінська Є. О. Особливості формування звукової структури слова у розумово відсталих дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Актуальні проблеми корекційної освіти (педагогічні науки). 2015. № 5. С. 173–184. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/199/243.pdf>

21. Кучерук О. А. Шляхи формування мовленнєвої компетентності: психолінгвістичний підхід до навчання рідної мови. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Науково-теоретичний збірник. Переяслав-Хмельницький, 2007. Випуск №12. 37 – 41.

22. Мартиненко І. Характеристика комунікативних рис особистості в дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення. Особлива дитина: навчання і виховання. 2015. № 4 (76). С. 33–43.

23. Ферг О. Г. Диференційований підхід до дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі: дис. ... д-ра пед. наук зі спец.:

13.00.03 – корекційна педагогіка. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. 506 с.

Інтернет-джерела

24. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

25. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 156-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37–38. Ст. 2004.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

26. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. Постанова Кабінету від 21 липня 2021 р. № 765 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

27. Про затвердження Положення про інклюзивно–ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року № 545. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п 8>

28. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти . Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>